

Kwaliteitsbewaker

Mark Grol (49) is de nieuwe directeur van PAN Amsterdam. Volgens hem de leukste baan die er is. Hij is ambitieus en ziet dat kunstkopers weer hongerig zijn. 'Nou, laat ze maar komen!'

tekst Maarten Moll, foto Sofie Knijff

"Een droombaan?" Mark Grol, de nieuwe directeur van PAN Amsterdam, moet even nadenken. "In de Nederlandse commerciële kunsthandel, wat toch mijn speelveld is, is dit denk ik het allerleukste dat ik kan doen. Het is een enorme uitdaging PAN Amsterdam te leiden. Iedereen in de kunstwereld kent deze beurs. Mensen kijken er echt naar uit."

Mark Grol studeerde kunstgeschiedenis, was general manager van een in Europese moderne kunst gespecialiseerde kunsthandel in Hongkong, werkte vijftien jaar bij het veilinghuis Sotheby's in Amsterdam en Parijs waar hij expert negentiende-eeuwse kunst was, en van 2006 tot 2015 managing director, en leidde tot vorig jaar de prestigieuze Parijse galerie Cahiers d'Art, waar Picasso ooit aan was verbonden.

"Toen ik nog bij Sotheby's werkte, heb ik altijd PAN Amsterdam bezocht. Het was ook een perfect moment om daar veilingen omhoog te plannen. Veertigduizend bezoekers, iedereen die er toe doet in de kunstwereld is aanwezig. Het is de grootste, mooiste, meest relevante eclectische kunstbeurs in Nederland. Van oude meesters tot meubelen, tot juwelen, tot design, tot moderne kunst. En het zegt echt iets over de stand van zaken. Dus als je wilt weten wat er nu op de markt gebeurt, wat op dit moment de smaak is, wat er wordt verzameld; dan is dit het moment. Dan moet in de komende tien dagen een keer naar PAN Amsterdam in de Rai komen."

Verkopen gaat Grol goed af, zoveel is duidelijk. Zijn eerste taak is kwaliteitsbewaking. "Die is al hoog, maar het is aan mij om die nog hoger te krijgen. Ik hoef met PAN niet meteen de grootste elitebeurs te worden, ik geloof zelfs dat PAN Amsterdam in helemaal geen elitebeurs is, want iedereen kan gewoon een kaartje kopen en de kunst is eigenlijk voor iedereen betaalbaar. Maar alle handelaren willen zich wel omringd voelen door andere goede handelaren."

Ballotagecommissie

Hij legt uit dat wie op PAN Amsterdam iets koopt, daarbij een soort garantiecertificaat koopt. "Iedereen kan zich aanmelden, maar we hebben wel een soort ballotagecommissie. Daardoor hebben we de afgelopen tijd aan een aantal galeries nog moeten verkopen. Niet alleen omdat we niet voldoende ruimte hebben, maar ook omdat de kwaliteit van het aangeboden werk ons niet overtuigde, of soms zelfs niet goed genoeg was. Dat laatste, geef ik onmiddellijk toe, is niet altijd even makkelijk te definiëren."

PAN

'We moeten niet overdrijven door hier een Picasso van 10 miljoen op te hangen'

ren. Maar het is nu eenmaal mijn taak de kwaliteit van wat er aangeboden wordt te bewaken."

Wat niet wil zeggen dat de bezoeker een dikke portemonnee mee moet nemen. "Als je naar de PAN komt en je zegt: ik wil 1000, of 5000 of 10.000 euro uitgeven, en misschien nog wel meer, dan kan dat. En dan weet je dat wij al voor een soort kwaliteitsbewaking hebben gezorgd. De eerste horde is dan dus genomen."

Betaalbaar

"Dan komt er nog een keuringscommissie overheen. Met 87 keurmeesters van allerlei disciplines die ik niet ken en waar ik geen enkele invloed op heb. Die experts komen elk object bekijken. Is het niet gestolen? Is het niet vals? Is het niet te gerestaureerd? Kloppen de labels wel? U zegt dat dit zeventiende-eeuwse is, maar volgens ons is het zeventiende-achtentiende-eeuwse. Dan moet het label worden aangepast. Anders moet het gewoon de beurs af. Als je dan iets koopt, dan zit het wel goed."

Hoe zorgt hij dat er ook betaalbare kunst wordt aangeboden? "Goede vraag. Kijk, handelaren mogen aanbieden wat ze willen, maar als ze werkjes van 50 euro gaan aanbieden, is dat vaak kwalitatief niet hoogstaand. Ze mogen het doen, hoor, ik zal het ze niet verbieden, maar zo'n stand kost best wel wat geld met die vierkantmeterprijs. Alles bij elkaar kom je gemiddeld op 15.000 tot 20.000 euro uit. De handelaren zullen daardoor niet met te goedkope werken komen. Toch zit er echt betaalbare kunst tussen. Er is een leuke selectie tekeningen van rond de 1000 euro, en voor een paar honderd euro heb je ook al juwelen. Aan de andere kant zou ik hier leuk vinden bij te pronken met iets extreem duurs, maar we moeten niet overdrijven door een Picasso van 10 miljoen op te hangen."

Loskomen van Tefaf

Een andere, niet onbelangrijke taak van Mark Grol is de ontvlechting van PAN en de Tefaf. "De Tefaf Maartrecht, de grootste eclectische kunstbeurs ter wereld, is nu nog organisator van PAN Amsterdam. Tefaf is een andere plannet: hoge kwaliteit en 95 procent internationale deelnemers. Wij hebben 90 procent Nederlandse deelnemers. Er is dus best wel om PAN en Tefaf apart te laten gaan. Wij moeten echt nog meer een eigen gezicht gaan krijgen, en daar zal ik invulling aan gaan geven."

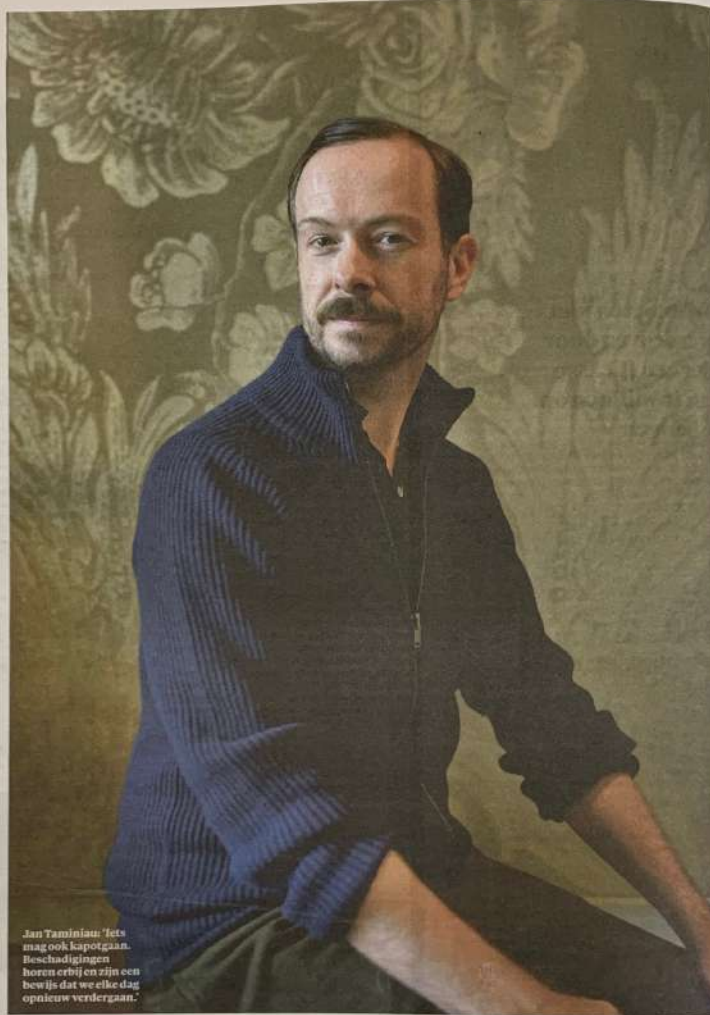
Maar laat hem nu eerst zijn eerste PAN-maand doen, al heeft hij wel al ideeën. "Ik wil een paar goede buitenlandse deelnemers aantrekken in mijn ambitie om PAN Amsterdam nog veel groter te laten groeien. En ik wil nog veel meer jongere bezoekers trekken. Er zijn nog heel veel slagen te maken. Samenwerkingen bijvoorbeeld. We hebben het Singer Museum midden op de beurs een stand gegeven. Ze laten een sneakpreview zien van de toekomst aan het museum gedoneerde kunstcollectie van Els Blokker, J. van de Winkels."

"Een verzamelaar verzamelt schildertjes, maar een museum verzamelt verzamelaars. Dat vind ik leuk, om aandacht te besteden aan bedrijfscollecties, musea, privéverzamelingen. Om de lol van verzamelen te laten zien. Het vlakmetje bij bezoekers aan te wakkeren en goed te laten branden. Om te laten zien dat kunst mooi is en leuk, maar ook om zo nog meer kunst te verkopen. Het gaat goed met de economie, mensen zijn uitgehongerd. Ze komen hier om iets te kopen. We weten nog niet wat, maar we hebben er zin in. Laat ze maar komen!"

4

Sofie Knijff

Werk van de Nederlandse-Belgische fotografe Sofie Knijff is tijdens de PAN te zien bij Galerie Caroline O'Brien (stand 24). De foto's, die eerder deze maand ook al te zien waren in O'Breens galerie op de Muzenstraat 15, zijn afkomstig uit de serie Tales, die naadloos aansluit bij haar eerdere serie Translations, met even theatrale als ingetogen foto's van kinderen die hun toekomst-droom acteren. Ze zijn het resultaat van een vier jaar durend verblijf en een artist in residency in Sri Lanka, waar ze sprookjes onderzocht en kinderen vroeg hun droompersonages te portretteren. De kinderen zorgden zelf voor de aankleding voor de fotoshoots.

Jan Taminiau: 'Iets mag ook kapotgaan. Beschadigingen horen erbij en zijn een bewijs dat we elke dag opnieuw verdergaan.'

Een blik van kristal

In het werk van Jan Taminiau vloeien verleden, heden en toekomst in elkaar over. Dat geldt ook voor de tentoonstelling die hij voor de PAN inrichtte. 'Aandacht voor spullen betekent aandacht voor elkaar.'

tekst Ronald Ockhuysen, foto Sofie Knijff

'Koesteringspatina'. Jan Taminiau spreekt dat onbekende woord

met ontzag uit. "Koesteringspatina... Prachtig toch?" Over vergankelijkheid ging het gesprek, en over meubels en couture die aan generaties worden doorgegeven. En natuurlijk over de tentoonstelling die hij speciaal voor de PAN inrichtte – hier draait het net als in zijn ontwerpen om een pact tussen verleden, heden en toekomst ("zo dat we altijd begrijpen waar we vandaan komen").

Koesteringspatina is de glans die ontstaat doordat mensen bijvoorbeeld een bronzen beeld op een bepaalde plek almaar aanraken. Uit devotie, of gewoon: omdat ze het zo mooi vinden. Taminiau: "Zo kan een glanzende plek ontstaan. Een felle, lonkende plek, te midden van bedragen brons of uitgeslagen metaal. Zoals mensen ook licht lijken te geven als ze complimenten krijgen."

Taminiau (1975) is geboren en getogen in Goirde. Hij komt uit een familie van antiekhandelaren en volgde, voorafgaand aan de kunstacademie, een opleiding bij de Europese School voor Antiquairs in Antwerpen. In 2001 slaagde hij cum laude aan de kunstacademie in Arnhem. Twee jaar later behaalde hij zijn graad aan het Fashion Institute van Arnhem. Datzelfde jaar richtte hij het mode-label op dat zijn naam draagt. "Oude spullen hebben altijd mijn fantasie geprikkeld, omdat ze een andere tijd meeslepen, een andere manier van denken en werken. Maar in de mode moet je voortdurend afstand doen van oude spullen. Ik heb dat altijd moeilijk gevonden. Bij mij werkt het ook niet zo. Ik wil dat er een lijn loopt vanuit onze geschiedenis naar onze toekomst. Oud, heden en nieuw door elkaar. Dat is het leven. Alleen nieuw ervaar ik als gevoelloos."

Afgedankte postzaken

Een bekend voorbeeld uit zijn oeuvre is het Postzakje uit de collectie van 2005, dat (toen nog) prinses Máxima droeg tijdens een bezoek aan de Arnhem Mode Biënnale. "Door afgedankte postzaken in mijn collectie te verwerken, wilde ik vragen stellen bij die hang naar nieuw, nieuw, nieuw. Het raakte me dat de postzak verdwenen was. We hebben er bij wijze van spreken allemaal – van geboortekaart, sollicitatiebrief tot rouwkaart – in gezeten. Nu was het voorbij. Ik wilde de vraag stellen of we wel beseffen wat we weggooiden. Ook mook als een postzak leptomping, werden er in die tijd een soort pleisters opgeplakt. Daardoor werden het bijna menselijke objecten."

Een nostalgicus is hij 'zeker niet', maar hij heeft wel bedenkingen bij de haast die de digitale revolutie met zich meebrengt. "We kijken niet meer. Er groeit een generatie op die niet beseft wat het is fysiek een emotie te tonen. Geluk, verdriet, zelfs rouw – het wordt gecommuniceerd via Instagram, Snapchat of Facebook. Het gevolg daarvan is dat we elkaar in letterlijke zin minder aandacht geven. Er is in treincoupees of wachtkamers nauwelijks nog onderling contact, terwijl aandacht essentieel is voor een samenzijn. Dat begint al bij aandacht voor spullen. Aandacht voor spullen betekent ook aandacht voor elkaar."

"Voer hem is 'blijken' de basis. En, durven laten zijn wat hij hebt gezien en hóé je het hebt gezien. In mijn kaart, iedereen foto's van kunstwerken te maken om daarna even snel het begeleidende schrijven te lezen. Zonde. Het gaat op die plek juist om de geconcentreerde blik. Om verbanden leggen en jouw eigen verhaal vastknopen aan wat de kunstenaar – al is het eeuwen geleden – heeft vastgelegd. Zo kweek je vertrouwen in je eigen blik. Want dat vergeten we ook vaak: dat jij, met jouw hoogstpersoonlijke interpretatie, uniek bent."

Jongensjaren

Voor Taminiau leefde kunst al toen hij op de zolder van zijn oma tussen afgedankte antiek speelde met 'gevoonden schatten'. Daar koos hij door het kristal van een klaproet kroonluchter naar het licht, en scilde hij tot zijn verbazing vast dat de wereld er opeens anders uitzag. "Het maken van de expositie voor de PAN is een soort thuiskomen. Ik ken de wereld van kunst en antiek door en door: ik ben eigenlijk altijd bezig geweest om antiek en oude kunst in een andere context te plaatsen. Een mooie kunst van 190 jaar oud komt helemaal tot leven in een modern interieur. Bovendien zitten aan dergelijke spullen zoveel verhalen vast dat die spullen bijna een eigen karakter krijgen."

Als hij zich tijdens een ontwerpfase afvraagt of een jurk wel of niet moet fonkelen, dan is ook die twiïfje gemikt teerd aan zijn jongensjaren op de zolder. "Mijn fasciatie ligt bij die oude spullen, bij het feit dat families een kast,

schilderij of tapijt levenslang koesteren en dat zij het zoveel waarde toekennen dat ze het doorgegeven aan de volgende generatie. Mensen ontwikkelen een gevoel bij dergelijke bezittingen. Een soort van respect. Tegelijk moet je er ook mee kunnen leven. Dat vind ik essentieel: kunst en antiek moeten een rol in het leven van dit moment spelen en volop meedoen."

Taminiau ziet antiek en oude kunst als 'aansporingen om het leven te vieren'. "Iets mag van mij ook kapotgaan. Beschadigingen horen erbij en zijn een bewijs dat we elke dag opnieuw verder gaan. Helaas wordt een beschadiging in deze tijd meteen gekoppeld aan het verlies van waarde. Een beperkte gadsichte. Een beeldje met een afgebroken vinger zie ik als ode aan het leven dat maar voortraast. Niet zoals een vlek op je kleding óf uw vlek is, uit jouw leven. We wil leven in een wereld waarin alles ongebruikt retour wordt gestuurd?"

Wonderlijke eigenschap

Taminiau woont en werkt in Baambrugge, een dorp aan de Vecht net buiten Amsterdam. Hier heeft hij de ruimte zijn gedachten te laten gaan en heerst de rust om nieuwe ideeën te ontwikkelen. "Ik zit een minuut of twintig van de binnenstad van Amsterdam. Toch zie ik vaak. Waar? Zo ver weg? In Londen is een half uur met de taxi of het openbaar vervoer helemaal niets. Als Nederlanders buiten Nederland komen, vinden ze dat half uur in de taxi ook kosmopolitisch. Over de grenzen denken we heel groot. Zдра we 'buit' zijn, wordt alles afgeboekt. Een tripje naar Baambrugge wordt ervaren als een enorme reis, die om een speciale planning in de agenda vraagt. Een ander voorbeeld is onze omgang met ruimte. Elke vierkante millimeter bakken we met hekken en schuttingen af. Een wonderlijke eigenschap."

Ook Taminiau heeft zijn grenzen moeten bepalen, op zakelijk vlak. Nadat hij naam had gemaakt in de mode-wereld, werd van alle kanten aan hem getrokken. Plotseling was hij ondernemer. "Ineens gingen de verhalen over geld en uitbreiden. Het is verleidelijk daarin mee te gaan. Tot ik merkte dat die manier van ondernemen niets meer met het ambacht van doen heeft. Toen ben ik daarmee gestopt. Ik doe dit vanuit een innerlijk drang, zit lieft. In die zin naal lever duizend pallieten op een jurk dan dat ik tennistrend 't-shirts de markt op jaag."

Het is zaak in drukke tijden het hoofd vrij te houden. Een creatief proces zit vol gevoelens, emoties en verwarring en dat werkt fysiek door. "Ik heb altijd gezorgd dat ik tijd heb om stil te zijn. Die stilte heb ik nodig: mijn lichaam vraagt daar ook om. En ik heb geleerd om naar mijn lichaam te luisteren. Dat is gek genoeg niet gebruikelijk: stil zijn wordt vaak als zwaktebod gezien, als een signaal dat er iets negatiefs speelt. Terwijl stilte rust brengt en kan helpen iets te doorgronden."

Zijn dagen beginnen vroeg, het liefst op het moment dat de zon door de nevel begint te schijnen en de dauwdruppels fonkelen. "In de regel sta ik vroeg op, rond zes uur. Elke dag ervaar ik het als bijzonder dat ik dit mag doen, dat ik met mijn ontwerpen mijn eigen universum maak. Daarom lovest ik het ontvlaren van de dag, het moment waarop ik weer verder mag. Dat gelukgevoel komt terug in mijn werk: door bijvoorbeeld Swarovskkristal te bedenken met chiffon, zodat het licht er net langs strikt. Dat is schoonheid die iedereen kan zien, als je echt de tijd neemt en jezelf toestaan om te mijmeren."

'In de mode moet je steeds afstand doen van oude spullen. Ik heb dat altijd moeilijk gevonden'

Lezersactie

Her Parool biedt lezers exclusief de mogelijkheid een limited edition shawl van Jan Taminiau te kopen. Het ontwerp van de shawl verbindt de werelden van Taminiau, waarin verleden, heden en toekomst samen komen. Het ontwerp is gemaakt ter gelegenheid van PAN Amsterdam 2019.

Limited edition oplage 50 stuks
Formaat 130 x 130 cm
Prijs € 280 (exclusief verzendkosten)

Voor bestellingen mailt u naar lezersactie@parool.nl, onder vermelding van 'Lezersaanbieding Jan Taminiau'. Binnen vier weken na betaling wordt de shawl aangetekend en verzekerd bij u thuisbezorgd.

Let op! Op is op. Wie het eerst komt, die het eerst maakt. Zдра u zich aanmeldt, ontvangt u gegevens over de betaling.

